

Estetiska programmet (ES)

EXAMENSMÅL FÖR ESTETISKA PROGRAMMET

Estetiska programmet är ett högskoleförberedande program. Efter examen från programmet ska eleverna ha kunskaper för högskolestudier inom främst de konstnärliga, humanistiska och samhällsvetenskapliga områdena.

Utbildningen ska utveckla elevernas kunskaper i och om de estetiska uttrycksformerna och om människan i samtiden, i historien och i världen utifrån konstnärliga, kulturella och kommunikativa perspektiv. Estetik handlar om hur olika uttryck uppfattas av människans sinnen. Estetiken kan förstås som specifika konstformer likaväl som en del av kulturen, definierad som formerna för kommunikation, samexistens och gemensam förståelse mellan människor. Utbildningen ska ge eleverna möjlighet att arbeta skapande. Både individuellt och i samverkan med andra ska eleverna ges möjlighet att utveckla förmågan att kommunicera tankar och idéer med estetiska uttrycksmedel. Under utbildningen ska eleverna därför pröva såväl ett konstnärligt som ett vetenskapligt förhållningssätt.

Centralt för utbildningen är att eleverna ska skapa, uppleva och tolka konst och kultur. Eleverna ska få möjlighet att reflektera över och öka sin förståelse av kvalitet och kommunikation genom diskussion om egna och andras arbeten. Utbildningen ska ge eleverna möjlighet att samverka med andra estetiska områden och med kunskapsområden där estetiken har en framträdande roll, som kulturvetenskap, historia, språk, teknikutveckling och kommunikation.

Utbildningen ska ge eleverna allsidig träning i det estetiska hantverket. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla både sina färdigheter och sin analytiska förmåga. Utbildningen ska också göra eleverna medvetna om juridiska och etiska frågor om yttrandefrihet och upphovsrätt i kulturutövande och i kommunikation med publik. Många kulturskapare tar uppdrag som egna företagare. Därför ska det finnas möjlighet för eleverna att utveckla kunskaper i entreprenörskap och företagande.

Kreativitet, nyfikenhet, kommunikation, samspel samt förmåga till eget skapande och framförande ska vara centralt i utbildningen. Att ta ansvar för sitt arbete, hantera och värdera stora mängder information, belysa frågor ur olika perspektiv, hantera digitala verktyg och medier samt ha möjlighet att bredda och specialisera sitt kunnande ska finnas med i utbildningen som förberedelse för konstnärliga och vetenskapliga högskolestudier.

Inriktningar

Estetiska programmet har fem inriktningar.

Inriktningen bild och formgivning ska ge fördjupade kunskaper i två- och tredimensionella bildframställningstekniker. Den ska utveckla elevernas förmåga att uttrycka sig

och kommunicera visuellt samt att uppleva, tolka och reflektera över visuella uttryck ur olika perspektiv. Inriktningen ska ge kunskaper om det breda bildområdet samt dess tillämpningar och kombinationsmöjligheter i den mångskiftande visuella kulturen. Inriktningen ska dessutom ge möjlighet att fokusera på någon eller några delar av bildområdet.

Inriktningen dans ska ge fördjupade kunskaper i scenkonstnärlig dans. Den ska utveckla elevernas förmåga att gestalta och kommunicera med dans och förstå uttrycket som en del av olika sociala och kulturella sammanhang. Inriktningen betonar sambandet mellan dansteknik, skapande, scenisk verksamhet och hur man kan uppleva och tolka historisk och samtida dans ur olika perspektiv. Inriktningen ska ge möjlighet att fokusera på någon genre eller stil.

Inriktningen estetik och media ska ge fördjupade kunskaper i digitala medier ur ett estetiskt perspektiv. Den ska utveckla elevernas förmåga att kommunicera med digitala verktyg. Ljud, bilder och berättande står i centrum. Inriktningen ska ge eleverna möjlighet att uppleva, tolka och reflektera över digitala uttryck ur olika perspektiv samt möta, använda och skapa digitala produkter. Inriktningen ska dessutom ge möjlighet att fokusera på något digitalt medium.

Inriktningen musik ska ge fördjupade kunskaper i musik från olika tider och kulturer. Den ska utveckla elevernas musikutövande och konstnärliga skapande samt förmåga att uppleva och tolka musik ur olika perspektiv. Inriktningen ska ge möjlighet att fokusera på något musikområde.

Inriktningen teater ska ge fördjupade kunskaper i teater ur olika perspektiv. Den ska utveckla elevernas förmåga att sceniskt gestalta och kommunicera samt att uppleva och tolka såväl andra elevers gestaltningar som professionella teaterföreställningar ur olika perspektiv. Inriktningen ska ge möjlighet att fokusera på något eller några av teaterns uttrycksområden.

Mål för gymnasiearbetet

Gymnasiearbetet ska visa att eleven är förberedd för högskolestudier inom i första hand det konstnärliga, humanistiska eller samhällsvetenskapliga området. Det ska utföras på ett sådant sätt att eleven planerar, genomför och utvärderar ett större arbete som utgår från centrala kunskapsområden inom programmet. Gymnasiearbetet ska redovisas på ett sätt som efterliknar de redovisningsformer som förekommer inom för arbetet relevanta högskoleutbildningar. Redovisningen ska innehålla en beskrivning av arbetet på engelska. Eleven ska presentera och diskutera sitt arbete samt ge respons på andra gymnasiearbeten.

KOMMENTARER TILL EXAMENSMÅLEN

Examensmålen anger att estetiska programmet är ett högskoleförberedande program. Det utbildar främst mot konstnärliga, samhällsvetenskapliga och humanistiska högskoleområden som konst, pedagogik, kulturvetenskap, språk och samhällsvetenskap. Estetiska programmet är ett brett program med sin kärna i estetiken och begreppet estetik har en bred definition i examensmålen. Estetik innefattar olika konstformer som kommer till uttryck på olika sätt i programmets inriktningar. Det innefattar också att betrakta och förstå hur kulturen och samhället gestaltar sig estetiskt. Eleverna ska alltså ges möjlighet att utveckla dels färdigheter i att skapa och gestalta med estetiska uttryck, dels kunskaper om de estetiska uttrycken, deras betydelser och funktioner.

I examensmålen betonas kunskaper *i* de estetiska uttrycksformerna vilket innebär att eleverna själva använder estetiska uttrycksformer och att de provar och använder mer än ett sätt att kommunicera. Kunskaper *om* de estetiska uttrycksformerna betonas också i examensmålen. Det innebär att eleverna utvecklar kunskaper, exempelvis om konst- och kulturvetenskap och om generella humanistiska och samhällsvetenskapliga områden, utifrån ett estetiskt perspektiv.

Att skapa, uppleva och tolka konst och kultur innebär att eleverna själva ska producera estetiska uttryck och att de ska ges möjlighet att möta olika estetiska uttryck, exempelvis konserter, filmer, föreställningar och utställningar. Det innebär också att eleverna ska erbjudas möjlighet att förstå, och skapa nya kunskaper i mötet med, konst och kultur. För att kunna göra det behöver eleverna kunskaper om analysmetoder samt om teorier för kommunikation och bildspråk. Dessutom ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur de estetiska uttrycksformerna är uppbyggda. Utbildningen ska därför träna eleverna i det estetiska hantverket – både för att själva kommunicera egna och för att kunna tolka andras uttryck.

Entreprenörskap ska ingå i utbildningen på alla program. I examensmålen för estetiska programmet syns det i skrivningar om kreativitet, skapande, nyfikenhet och kommunikation. Eleverna kan få arbeta med eget skapande, presentera sina gestaltningar och produkter på olika sätt och pröva sin egen förmåga att ta fram nya idéer. Den kommunikativa färdigheten är central i utbildningen. Oavsett estetisk uttrycksform eller uppnådd skicklighet inom utövandet så är estetiken alltid kommunicerande.

KOMMENTARER TILL MÅLEN FÖR GYMNASIEARBETET

I målen för gymnasiearbetet anges för estetiska programmet:

Gymnasiearbetet ska visa att eleven är förberedd för högskolestudier inom i första hand det konstnärliga, humanistiska eller samhällsvetenskapliga området. Det ska utföras på ett sådant sätt att eleven planerar, genomför och utvärderar ett större arbete som utgår från centrala kunskapsområden inom programmet. Gymnasiearbetet ska redovisas på ett sätt

som efterliknar de redovisningsformer som förekommer inom för arbetet relevanta högskoleutbildningar. Redovisningen ska innehålla en beskrivning av arbetet på engelska. Eleven ska presentera och diskutera sitt arbete samt ge respons på andra gymnasiearbeten.

Gymnasiearbetet ska utgå från de centrala kunskapsområden som beskrivs i examensmålen för estetiska programmet. Dessa är: estetik, konst, kultur och kommunikation.

Gymnasiearbetet ska redovisas på ett sätt som efterliknar de redovisningsformer som förekommer inom för arbetet relevanta högskoleutbildningar. Redovisningen ska innehålla en beskrivning av arbetet på engelska. Estetiska programmet förbereder främst för högskolestudier inom det konstnärliga, humanistiska eller samhällsvetenskapliga området. Eftersom redovisningsformer och antagningsförfarande inom dessa högskoleområden skiljer sig åt är formuleringen om hur gymnasiearbetet ska redovisas generell. Om det handlar om ett arbete inom det konstnärliga området kan till exempel en teaterföreställning vara en relevant redovisningsform. Om det däremot handlar om ett arbete inom det humanistiska området kan redovisningen likna den på humanistiska programmet, dvs. en skriftlig rapport.

Redovisningen ska, som tidigare nämnts, innehålla en beskrivning av arbetet på engelska. Det finns inget krav på att det ska vara en skriftlig beskrivning. Eleven måste dock på något sätt visa att hon eller han behärskar engelska språket tillräckligt väl för att kunna använda det inom sitt ämnesområde. För ett skriftligt arbete är det rimligt att tänka sig att eleven gör en engelsk sammanfattning.

Se även avsnittet Gymnasiearbetet på högskoleförberedande program på sidan 45.

Som ett stöd i bedömningen av om eleven är förberedd för högskolestudier inom i första hand det konstnärliga, samhällsvetenskapliga eller humanistiska området kan nedanstående punkter användas. Punkterna är uppdelade i tre underrubriker – Fakta och förståelse, Färdigheter samt Värderingsförmåga och förhållningssätt – för att markera en bred kunskapsyn (se vidare avsnittet Mål på sidan 48).

Fakta och förståelse

I sitt gymnasiearbete ska eleven visa

- relevanta kunskaper om det valda kunskapsområdet med utgångspunkt i den avgränsade idén eller frågeställningen,
- kunskaper om relevanta begrepp, teorier, metoder och tekniker inom det valda kunskapsområdet,
- kunskaper om relevanta källor och om hur man bedömer deras relevans och trovärdighet, samt
- förståelse av estetikens och konstens samspel med andra kunskapsområden.

Färdigheter

I sitt gymnasiearbete ska eleven visa

- färdigheter i att uttrycka sig med valt uttrycksmedel,
- färdigheter i att använda konstnärliga, humanistiska eller samhällsvetenskapliga metoder,
- färdigheter i att använda lämplig teknik och metod för att söka information och samla in och bearbeta underlag,
- färdigheter i att använda språket korrekt och formellt riktigt utifrån de genrespecifika krav som gymnasiearbetets redovisningsform ställer,
- färdigheter i att sammanfatta och presentera gymnasiearbetet på ett sätt som är anpassat till situationen och målgruppen, samt
- färdigheter i att beskriva arbetet på engelska med ett ämnesadekvat språk.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

I sitt gymnasiearbete ska eleven visa

- förmåga att ta initiativ till och ansvar för att anpassa planering och arbetssätt efter de situationer och krav som uppstår under arbetet,
- förmåga att kritiskt värdera och förhålla sig självständigt till valda källor och estetiska uttryck,
- förmåga att värdera och dra slutsatser om sina resultat utifrån den egna intentionen och val av uttrycksform, metod, teknik och källor samt utifrån egna arbetsmetoder och egen arbetsinsats, samt
- förmåga att ge, beakta och värdera saklig respons.

PROGRAMSTRUKTUR

**Gymnasiegemensamma
ämnen****1 150 p****Engelska**

Engelska 5	100
Engelska 6	100

Historia

Historia 1b	100
Historia 2b – kultur	100

Idrott och hälsa

Idrott och hälsa 1	100
--------------------	-----

Matematik

Matematik 1b	100
--------------	-----

Naturkunskap

Naturkunskap 1b	100
-----------------	-----

Religiönskunskap

Religiönskunskap 1	50
--------------------	----

Samhällskunskap

Samhällskunskap 1b	100
--------------------	-----

Svenska

Svenska 1	100
Svenska 2	100
Svenska 3	100
eller	

Svenska som andraspråk

Svenska som andraspråk 1	100
Svenska som andraspråk 2	100
Svenska som andraspråk 3	100

**Programgemensamma
ämnen****150 p****Estetisk kommunikation**

Estetisk kommunikation 1	100
--------------------------	-----

Konst och kultur

Konstarterna och samhället	50
----------------------------	----

Programfördjupningen finns på
www.skolverket.se, under fliken
 Förskola och skola

Inriktningar**400 p****Bild och formgivning**

Bild	400
Bild och form 1b	100
Bild	100
Form	100

Bildteori

Bildteori	100
-----------	-----

Dans

Dansgestaltning	400
Dansgestaltning 1	100

Dansteknik

Dansteknik 1	100
Dansteknik 2	100

Dansteori

Dansteori	100
-----------	-----

Estetik och media

Digitalt skapande	400
Digitalt skapande 1	100

Medieproduktion

Medieproduktion 1	100
Medieproduktion 2	100

Medier, samhälle och kommunikation

Medier, samhälle och kommunikation 1	100
--------------------------------------	-----

Musik

Musik	400
Ensemble med körsång	200
Instrument eller sång	100

Musikteori

Gehörs- och musiklära 1	100
-------------------------	-----

Teater

Teater	400
Scenisk gestaltning 1	100
Scenisk gestaltning 2	100
Scenisk gestaltning 3	100
Teaterteori	100

Gymnasiearbete**100 p****Individuellt val****200 p**

KOMMENTARER TILL PROGRAMSTRUKTUREN

De gymnasiegemensamma ämnena

De gymnasiegemensamma ämnena läses av alla elever men i olika omfattning och ibland med olika kurser för olika program, se vidare avsnittet Gymnasiegemensamma ämnen på sidan 36. De har en nyckelroll för att eleverna ska kunna utveckla kunskaper såväl för yrkesverksamhet och fortsatta studier som för personlig utveckling och ett aktivt deltagande i samhällslivet. De gymnasiegemensamma ämnena är inte ensamma om denna uppgift, utan elevernas kunskaper utvecklas i samspel mellan alla ämnen som ingår i programmet. Därför är det viktigt att behandla de gymnasiegemensamma ämnena dels i förhållande till de generella läroplansmålen, dels i förhållande till examensmålen för programmet. Examensmålen för estetiska programmet ska alltså prägla de gymnasiegemensamma kurserna, liksom de andra kurserna, som läses inom programmet.

Gentemot de övriga högskoleförberedande programmen skiljer de gymnasiegemensamma ämnena på estetiska programmet ut sig genom framför allt omfattningen av ämnena historia och matematik.

Ämnet *historia* har större omfattning, 200 poäng, på estetiska programmet och humanistiska programmet än på övriga nationella program. Det har ett särskilt ansvar för att ge eleverna möjlighet att utveckla de kunskaper som uttrycks i estetiska programmets examensmål när det handlar om människan i historien utifrån konstnärliga, kulturella och kommunikativa perspektiv. Kursen historia 2b – kultur möjliggör tematiska fördjupningar ur kulturhistoriska perspektiv. Examensmålen betonar kunskaper om konst och om de estetiska uttrycken, samt om deras historiska och samhälleliga roll, vilket kan påverka valet av tematiska fördjupningar. Även kursen historia 1b kan läsas ur ett kulturhistoriskt perspektiv.

För att ge mer utrymme åt estetiska programmets karaktär ingår enbart en kurs i matematik, kursen *matematik 1b*. I kursen ska eleverna ges möjlighet att utveckla matematiska förmågor utifrån ett centralt innehåll som bland annat innehåller statistik, estetiska aspekter av matematiken samt matematik som är relevant för samhällsvetenskapliga och ekonomiska frågeställningar. Inom ramen för programfördjupningen finns möjlighet att erbjuda flera kurser i matematik.

De programgemensamma ämnena

De ämnen som är gemensamma för estetiska programmet är: *estetisk kommunikation* samt *konst och kultur*. Dessa ämnen omfattar endast 150 poäng för att ge mer utrymme åt programfördjupningen. Därigenom får eleverna möjlighet att fördjupa sig inom valt estetiskt uttryck som förberedelse för konstnärliga högskolestudier, eller möjlighet att fördjupa sig som förberedelse för andra högskolestudier.

Ämnet *estetisk kommunikation* utvecklar de kommunikativa kunskaper som betonas i examensmålen. Det förenar och knyter samman programmets olika inriktningar.

I ämnet arbetar eleverna med olika estetiska uttryck, och möten mellan olika uttryck betonas särskilt i den första kursen i ämnet. I den andra och tredje kursen, som kan erbjudas i programfördjupningen, är det däremot möjligt att fokusera på ett enda uttryck.

I ämnet *konst och kultur* behandlas konsten och kulturen, och eleverna får möjlighet att analysera konst och andra kulturuttryck. Kursen konstarterna och samhället behandlar hur konsten och konstarterna verkar i samhällslivet, hur de återspeglar samhället och samhällsfrågor samt vilken betydelse konsten har och har haft i samhällsförändringar.

Inriktningarna

Inriktningarna på estetiska programmet är: *bild och formgivning, dans, estetik och media, musik* samt *teater*. Samtliga inriktningar innehåller en teorikurs inom respektive estetiskt uttryck eftersom den teoretiska förståelsen inom de olika uttrycken är viktig för elevens vidareutveckling och som förberedelse för högre studier. I inriktningarna bild och formgivning, dans, estetik och media samt musik ingår den teoretiska kursen i ett eget ämne. I inriktningen teater finns kursen teater teori som en kurs i ämnet teater. De inriktningsteoretiska kurserna kan läsas samtidigt som och integreras med de praktiska inriktningskurserna.

Inriktningen bild och formgivning

I inriktningen finns två ämnen: bild och bildteori. Ämnet bild behandlar bildskapande i olika material och tekniker samt arbete med både två- och tredimensionella bilder. I ämnet bildteori behandlas teoribildningar inom bild- och bildkonstområdet. Det innefattar teorier om hur bilder uppfattas och tolkas samt om hur bilder skapas och används. I ämnet behandlas också den konstnärliga processen och bilden som språk. Ämnet kan samverka med ämnet bild.

Inriktningen dans

I inriktningen finns tre ämnen: dansgestaltning, dansteknik och dansteori. Uppdelningen mellan ämnena dansgestaltning och dansteknik grundar sig i dansområdets traditioner där den tekniska träningen skiljs ut från det gestaltande, även om dessa två ämnen har många beröringspunkter. Dansteoriämnet har en tvärvetenskaplig karaktär. Dansen studeras i ämnet både utifrån en analys av dansens estetiska uttryck och utifrån ett samhälleligt och kulturellt perspektiv.

Inriktningen estetik och media

I inriktningen finns tre ämnen: digitalt skapande, medieproduktion samt medier, samhälle och kommunikation. I ämnet digitalt skapande studeras och övas den skapande processen i estetiska och konstnärliga gestaltningar. Ämnet medieproduktion behandlar medieområdets verktyg för skapande och distribution. Ämnet medier, samhälle

och kommunikation är inriktningens motsvarighet till teorikurserna på programmets övriga fyra inriktningar. Det är av tvärvetenskaplig karaktär och behandlar medierna ur ett samhälleligt och kulturellt perspektiv samt utifrån de estetiska uttrycken.

Inriktningen musik

I inriktningen finns två ämnen: musik och musikteori. Ämnet musik har två kurser i inriktningen: ensemble med körsång samt instrument eller sång. Kursen ensemble med körsång behandlar sammusicerande oavsett genre eller former för musicerandet. I kursen kan fokus läggas på vokalt eller instrumentalt ensemblemusicerande. Kursen instrument eller sång kan läsas på en högre nivå än nivå 1 i inriktningen om eleven redan befinner sig på denna högre nivå när hon eller han börjar gymnasieskolan. Om eleven så önskar och skolan bedömer elevens nivå tillräckligt hög hoppar eleven över nivå 1 och den betygsätts inte. Musikteoriämnet betonar framför allt analys av musikens estetiska uttryck och förståelse av musikens språk och strukturer.

Inriktningen teater

I inriktningen finns ett ämne: teater. Detta ämne innefattar såväl analys av teaterns uttryck som arbete med teaterns olika tekniker och uttrycksmedel. Skådespeleri, scenografi, ljus, ljud, textanalys, regi och andra kunskapsområden är tätt sammanflätade i skapandet av teaterkonst. Kursen teaterteori är en del av ämnet teater och kan integreras med kurserna i scenisk gestaltning.

Programfördjupningen

Programfördjupningen innehåller kurser som ligger inom ramen för estetiska programmens examensmål och karaktär, se vidare avsnittet Programfördjupning på sidan 40. Skolverket beslutar om vilka kurser som får erbjudas som programfördjupning. En aktuell förteckning över vilka kurser som ingår i programfördjupningen på estetiska programmet finns publicerad på Skolverkets webbplats.

Programfördjupningen omfattar 500 poäng och möjliggör fördjupning inför fortsatta studier på konstnärliga, samhällsvetenskapliga och humanistiska högskoleutbildningar. I programfördjupningen kan eleven fördjupa sig antingen i estetiska ämnen för att vara förberedd för konstnärliga högskolestudier eller i samhällsvetenskapliga och humanistiska ämnen för att vara förberedd för högskolestudier inom dessa områden.

Den stora omfattningen av programfördjupningen ger också eleverna möjlighet att bredda sig inom mer än ett estetisk uttryck, till exempel att blanda utbildningen i musik med teater för att utveckla sina färdigheter i musikteater.